

Lapsiasiavaltuutetun toimisto
lapsiasiavaltuutettu@oikeus.fi

Lapsiasiavaltuutetun pyöreän pöydän keskustelu 10.10.2023 lapsen oikeuksista ja virallisen lääketieteen ulkopuolisista hoitomuodoista ja hyvinvointipalveluista

Luontaishoitojen käyttö lapsilla

Luontaishoidot

Luontaishoitoihin kuuluu useita terapiamuotoja, joista osa on terapeuttien toteuttamia, kuten manuaaliset terapiat ja fyysiseen aktiivisuuteen pohjautuvat. Tällaisia ovat hieronnat, akupunktio, vyöhyketerapia, jooga, jäsenkorjaus, shiatsu, ohjatut rentoutusharjoitukset, taideterapia, puutarhaterapia ja musiikkiterapia. Osa luontaishoidoista jakautuu niihin, jotka ovat joko itse toteutettavissa tai jotka tehdään yhdessä terapeutin kanssa. Tähän ryhmään kuuluvat homeopatia, aromaterapia, terveystuotteet (mm. ravintolisät ja kasvirohdosvalmisteet), fytoterapia- ja ayurvediset tuotteet. Näitä hoitomuotoja yhdistää se, että varsinaisen terapian muodon voi hankkia jokainen itsenäisesti esimerkiksi terveyskaupasta, päivittäistavarakaupasta, apteekista tai ostaa verkkokaupasta, tai sitten konsultoida terapeuttia tuotteiden ostamisessa. Lainsäädännön näkökulmasta tuotteet ovat pääsääntöisesti joko elintarvikelain tai lääkelain alaisia.

Samoin jooga ja monet liikunnalliset terapiat voivat olla itsenäisesti toteutettavia. Lisäksi jotkin rentoutusterapiat, kuten itsesuggestio ja meditaatio, kuuluvat tähän ryhmään.

Luontaishoidoilla on myös vahva kulttuurillinen tausta: Ayurvediset hoidot ovat osa intialaista kulttuuria, perinteinen kiinalainen lääketiede nimensä mukaisesti on olennainen osa kiinalaista kulttuuria, suomalaiset perinnehoidot, mukaan lukien saunaterapia ja kuppaus, ovat osa suomalaista perinneparannuskulttuuria. Homeopatialla on vahva kulttuurillinen tausta Keski-Euroopan maissa. Joogaan ja meditaatioon voi myös liittyä vahva kulttuurinen ja elämänfilosofinen sidonnaisuus. Osa näistä hoitomuodoista on integroitu terveydenhuoltopalveluihin Suomen rajojen ulkopuolella.

Walesin yliopistosairaalassa tehdyn tutkimuksen mukaan lapsilla ja nuorilla yleisimmin käytetyt hoitomuodot ovat erilaiset vitamiinit ja kivennäisaineet (23 %) sekä yrttihoidot (10 %). Aromaterapiaa (5 %) ja vyöhyketerapiaa (3 %) käytettiin harvemmin (Crawford ym., 2006). Näiden lisäksi, viitaten alla oleviin tutkimuksiin, lasten käyttämiin luontaishoitoihin lukeutuu hieronta, homeopatia sekä erilaiset hengitysharjoitukset ja rentoutustekniikat.

Tutkimuksia luontaishoitojen aiheuttamista terveysriskeistä lapsille

Luontaishoitojen aiheuttamista terveysriskeistä lapsille on tehty tutkimuksia. Niiden mukaan lasten luontaishoitoja koskeissa tutkimuksissa on ollut puutteita haittojen raportoinnissa, mutta vaikuttaa siltä, että havaitut haitat ovat olleet vähäisiä. Mora ym. (2022) mukaan luontaishoidoissa ilmenneet haitat ovat olleet vähäisiä ja ohimeneviä; esimerkiksi verenvuotoa ja mustelmia akupunktiohoidon ja huimausta joogaterapian yhteydessä. Crawfordin ym. (2006) mukaan Walesin yliopistosairaalassa tutkimusajankohtana olleiden lasten sairauskertomuksissa ei ollut kertaakaan mainittu, että lasta olisi hoidettu luontaishoidolla sairaanhoitoa edeltävän kuukauden aikana. Tämä tukisi oletusta haittojen harvinaisuudesta.

Vos ym. (2021) tutkivat Alankomaissa lasten luontaishoitojen käyttöön liittyviä haittatapahtumia. Alankomaiden Pediatrician Valvontajärjestelmä rekisteröi ja pitää ajantasaista tilastoa tietyistä lasten sairauksista, häiriöistä ja sattumuksista. Järjestelmän valvontayksikkö lähettää järjestelmään osallistuville noin 1300 alankomaalaiselle lastenlääkärille joka kuukausi sähköpostin, jossa pyytää heitä raportoimaan tapaukset. Tammikuun 2015 ja joulukuun 2017 välisenä kolmen vuoden aikana rekisteröitiin myös haittatapahtumat, jotka liittyivät luontaishoitojen käyttöön lapsipotilailla (18-vuotiaat ja nuoremmat). Vuonna 2017 alankomaalaiset lastenlääkärit hoitivat yli 500 000 lasta. Eli kolmen vuoden tutkimusjakson aikana lastenlääkärit hoitivat yli 1,5 miljoonaa lasta, joiden hoidoissa sattui 32 luontaishoitoihin liittyvää tapahtumaa.

Kolmen vuoden aikana rekisteröitiin 32 yksittäistä haittatapahtumaa, joista 22 oli epäsuoria eivätkä liittyneet tiettyyn CAM-hoitoon. Edellisistä 22:sta 14 tapauksessa voitiin päätellä todennäköinen syy-yhteys. Tällaisiksi tapahtumiksi kirjattiin lapsen koulusta pois jäämisen aiheuttama stressi, liian kapea-alainen ruokavalio, tarpeeton antibioottien käyttösuositus (injektio sekä lääkemääräys), gluteenin käytön aiheuttamat suolisto-oireet, virheellisen diagnoosin aiheuttama perheessä koettu stressi ja viivästynyt kiinteään ruokaan totuttaminen. (Huom. Suomessa terapeutit eivät kirjoita lääkemääräyksiä eivätkä tee diagnooseja, nämä kuuluvat lääkäreiden tehtäviin).

Yhdeksän haittatapahtumaa 32:sta katsottiin välittömiksi haittavaikutuksiksi. Näistä 4:n kohdalla voitiin päätellä todennäköinen syy-yhteys luontaishoitoihin. Näihin yhdeksään tapahtumaan liittyivät ainoastaan lisäravinteet, manuaaliset hoidot ja (kiinalaiset) yrtit. Tähän ryhmään kirjattiin muun muassa liian suuri kortikosteroidien käyttö (voiteena), niskan kohdistunut manuaalinen terapia, aprikoosinsiementen käytöstä johtunut pahoinvointi, liiallinen jodivalmisteen ja B6-vitamiinin käyttö (Vos ym., 2021). (Huom. Suomessa terapeutit eivät tee lääkemääräyksiä, ja Suomessa myytävissä lisäravinteissa on maininta "Säilytettävä lasten ulottumattomissa.")

Yhdessä haittatapahtumassa 32:sta oli riski vakavaan haittaan mutta vahinkoa ei ehtinyt tapahtua.

Suomessa 1990-luvulla tapahtui ikävä yksittäinen menehtymistapaus, josta hoitavalle terapeutille langetettiin tuomio. Asia käsiteltiin Rovaniemen käräjäoikeudessa. Tarkempia juridisia tietoja päätöksessä käytetyistä laeista tai tuomion perusteista ei tämän kirjoituksen aikana ole saatavilla. Muita tämänkaltaisia tapahtumia ei tiettävästi ole ollut Suomessa liittyen luontaishoitojen käyttöön. Myöskään vakavia vammautumisia ei ole tiedossa. Tähän vaikuttanee se, että suomalaiset terapeutit ovat usein oman terapiamuotonsa puolesta pitkälle koulutettuja ja täällä myytäviä valmisteita, olivat ne terveystuotteita tai homeopaattisia, säädellään ja valvotaan tarkasti.

Luontaishoitojen käyttö lapsilla

Luontaishoitoja käyttäneiden lasten vanhemmat ovat raportoineet olevansa erittäin tyytyväisiä. Vakavien sairauksien yhteydessä lastensairaalassa toteutetun tutkimuksen mukaan 89 % vanhemmista suosittelisi niiden käyttöä muille vanhemmille (Laengler ym., 2008). Suomessa toteutetussa tutkimuksessa koliikkioireet kaikilla osallistuneilla vauvoilla vähenivät tai loppuivat kokonaan (Hannula ym., 2020).

Luontaishoitoja käytettiin lasten kohdalla lievittämään ahdistusta ja masennusta, kipua ja lääketieteellisen hoidon haittavaikutuksia; lisäksi niitä käytettiin erilaisiin kroonisiin tiloihin, keskittymishäiriöihin, parantamaan terveyteen liittyvää elämänlaatua, toiminnallista liikkuvuutta ja fyysistä aktiivisuutta (Mora ym., 2022; Wang ym., 2018; Hannula ym., 2020; Frei & Thurneysen, 2001).

Lapsilla luontaishoitojen (CAM) käyttö liittyy vanhempien korkeampaan koulutustasoon sekä korkeampaan tulotasoon (Crawford ym., 2006; Wang ym., 2018).

Tutkimuksia luontaishoitojen vaikutuksista lapsilla

Viite	Tutkimus/Kohderyhmä	Havainnot
Wang ym. (2018)	Luontaishoitojen (CAM) käyttö lasten mielenterveys-sairauksien yhteydessä (autismi, ADHD, ADD, masennus ja ahdistus).	6 eniten käytettyä CAM-hoitoa olivat rohdokset, hengitysharjoitukset, meditaatio ja homeopatia. Suurin osa CAM-hoidoissa käyneistä piti niitä hyödyllisinä. Tutkijoiden mukaan tulevissa tutkimuksissa tulisi tutkia lisää CAM-hoitojen hyödynnettävyyttä.
Laengler, ym. (2008)	Luontaishoitojen käyttö lapsen vakavan sairauden yhteydessä.	Vanhempien havaitsemat CAM-hoitojen vaikutukset olivat pääosin myönteisiä. 89 % käyttäjistä ilmoitti suositteliansa CAM-hoitoja muille vanhemmille. Vanhemmat olivat myös keskustelleet CAM-hoitojen käytöstä lasta hoitaneen lääkärin kanssa.
Field Ym. (1998)	Hierontahoidon vaikutus ADHD-lapsilla.	Kahden viikon jakson jälkeen opettajat raportoivat alhaisemmista hyperaktiivisuuspisteistä luokkahuonekäyttäytymisen perusteella. Lapset kokivat itsensä onnellisemmiksi. Lapset, joilla on tarkkaavaisuushäiriö, hyötyvät hierontahoidosta.
Paknejad ym. (2019)	Lasten ummetuksen hoito luontaisterapioilla	30 tutkimuksista 27 osoittivat eriasteisia myönteisiä vaikutuksia lasten ummetuksen hoidossa. Näistä suurin osa oli tilastollisesti merkittäviä.
Field T. (1995)	Hierontahoito vauvoille ja lapsille, joilla on useita terveyshaasteita kuten astma, autismi, vanhempien päihteiden	Pääsääntöisesti hierontaterapia johti vähentyneisiin ahdistuneisuus- ja stressihormonien määrään sekä vaikutti positiivisesti kliiniseen tilaan.

	käyttö tai niille altistuminen, reuma, ...	
Hannula ym. (2020)	Koliikkivauvojen itkuisuuteen vaikuttaminen vyöhyketerapialla. Suomessa toteutettu tutkimus.	Vyöhyketerapia auttoi vähentämään kaikkien koliikista kärsivien vauvojen oireita. Koliikkioireet hävisivät 43 % pikkulapsista ja vähenivät loppuilla 57 %. Vanhemmat kertoivat kokemuksen olleen miellyttävä. Hoito vähensi tyypillisimpiä koliikkioireita: vauvojen kehon jännittyneisyys, koliikki-itku, levottomuus, huono unen laatu ja epäsäännölliset suolenliikkeet.
Koç ym. (2015)	Tarkoituksena oli arvioida vauvoille sovelletun jalkarefleksologian vaikutusta akuuttiin kipuun, joka voi ilmaantua rokotteen jälkeen.	Vyöhyketerapia ennen rokotusta vähensi rokotuksen jälkeen koettua kipua. Tilastollisesti merkitsevä ero havaittiin vauvojen keskimääräisten kipupisteiden välillä vyöhyketerapia- ja kontrolliryhmissä. Vyöhyketerapiaryhmän pikkulapsilla oli myös alhaisempi syke, korkeampi happisaturaatio ja lyhyemmät itkujaksot kuin kontrolliryhmän vauvoilla.
Icke ym. (2018)	Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää vyöhyketerapian vaikutusta vauvojen koliikkiin.	Keskimääräinen Infant Colic Scale-pistemäärä oli merkittävästi alhaisempi vyöhyketerapiaa saaneessa ryhmässä kuin kontrolliryhmässä olleilla intervention lopussa.
Securvita (2020)	Havainnot homeopatian käytöstä sairausvakuutusyhtiö Securvitan asiakkailla.	Homeopatiaa käyttäville lapsille tarvittiin antibiootteja huomattavasti harvemmin. Homeopaattisella hoidolla olleilla pienillä lapsilla antibioottien käyttö laski 16,7 % kolmen vuoden tutkimusjakson aikana, kun taas vertailuryhmässä se kasvoi 73,9 %. Myös allergiaa, neurodermatiittia ja astmaa sairastavat lapset hyötyivät homeopaattisesta hoidosta, verrattuna tavanomaista lääkitystä saaneisiin.
Trichard (2005).	Homeopatian ja antibioottien käyttö uusiutuvan lasten akuutin nielutulehduksen hoidossa	Tarve antibiootti kuureille väheni, samoin sairaanhoitokustannukset homeopatiaa käytettäessä.
Grimaldi-Bensouda ym. (2014).	Homeopatian ja antibioottien tuloksia uusiutuvan lasten akuutin nielutulehduksen hoidossa	Tarve antibioottikuureille väheni, samoin sairaanhoitokustannukset homeopatiaa käytettäessä.

Frei & Thurneysen (2001)	Sveitsin homeopaattisten lääkäreiden liitto (SVHA) ja Bernin yliopisto tutkivat homeopatian vaikutusta ADHD:seen	Homeopaattisen hoidon tulokset vaikuttavat olevan samankaltaiset kuin metyyliifenidaatin vaikutukset. Tutkijoiden mukaan esikoululaisilla homeopatia näyttää olevan erityisen hyödyllinen ADHD:n hoidossa
Jacobs ym. (2003)	Meta-analyysi lasten ripulin hoidosta homeopaattisilla valmisteilla.	Yksilöllinen homeopaattinen hoito lyhentää lasten akuutin ripulin kestoa, ja homeopatian käyttöä voidaan harkita oraalisen nesteytyksen lisänä lasten akuutin ripulin hoidossa.
Danno ym. (2001)	Lasten migreenin hoito homeopatialla	Migreenikohtausten määrä, vakavuus ja kesto vähenivät merkittävästi 3 kuukautta kestäväällä periodilla. Samoin vähenivät myös poissaolot koulusta.
Czarnecki ym. (2022)	Aromaterapian käyttö lasten kirurgian yhteydessä	Vatsavaivat ja jännittyneisyyden ilmoitettiin useimmiten olevan syynä aromaterapian käyttöön. Laventeli ja piparminttu olivat yleisimmin käytetyt öljyt. Niistä potilaista, joista oli dokumentoitu tuloksia, suurin osa raportoi paranemisesta. Haittavaikutuksia ei todettu.
van der Heijden ym. (2022).	Aromaterapiahieronta kriittisesti sairailta lapsilla tehohoitoyksikössä toteutettuna.	Aromaterapiahieronta vaikuttaa hyödylliseltä vähentämään ahdistusta kriittisesti sairailta lapsilla.
Landgren, K., & Hallström, I. (2017)	Arvioida ja vertailla akupunktion kahden eri tyyppin vaikutusta verrattuna siihen, että akupunktiota ei käytetä, koliikkivauvoilla terveyskeskuksissa.	Akupunktio näyttää vähentävän koliikkivauvojen itkuisuutta verrattuna tavanomaiseen hoitoon, hoitoa pidettiin turvallisena. Vakavia haittatapahtumia ei raportoitu.

Yhteistyöterveisin

Luontaishoitoalan Foorumi ry

Ilkka Westman, puheenjohtaja

westman.ilikka@gmail.com

Sähköposti: [info\(at\)luontaishoitoala.fi](mailto:info(at)luontaishoitoala.fi)

Verkkosivut: <https://www.luontaishoitoala.fi/>

Facebook: <https://www.facebook.com/LuontaishoitoalanFoorumi>

Viestipalvelu X: @LuontaisFoorumi

Lähteet:

- Czarnecki, M. L., Michlig, J. R., Norton, A. M., Stelter, A. J., & Hainsworth, K. R. (2022). Use of Aromatherapy for Pediatric Surgical Patients. *Journal of Pediatric Nursing*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1016/j.pmn.2022.08.003>
- Danno K, Colas A, Masson JL, Bordet MF. Homeopathic treatment of migraine in children: results of a prospective, multicenter, observational study. *J Altern Complement Med*. 2013 Feb;19(2):119-23. <https://doi.org/10.1089/acm.2011.0821>. Epub 2012 Sep 14. PMID: 22978244.
- Field TM, Quintino O, Hernandez-Reif M, Koslovsky G. Adolescents with attention deficit hyperactivity disorder benefit from massage therapy. *Adolescence*. 1998 Spring;33(129):103-8. PMID: 9583664. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9583664/>
- Field T. Massage therapy for infants and children. *J Dev Behav Pediatr*. 1995 Apr;16(2):105-11. PMID: 7790516. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/7790516/>
- Frei, H., Thurneysen, A: (2001) Treatment for hyperactive children: homeopathy and methylphenidate compared in a family setting. 2001 *Spezialarzt FMH für Kinder und Jugendliche, FA Homöopathie SVHA, Laupen, Sveitsi ja Bernin yliopisto, Sveitsi*. <https://doi.org/10.1054/homp.1999.0506>
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1475491699905064>
- Grimaldi-Bensouda L, Begaud B, Rossignol M, Avouac B, Lert F, et al. (2014). Management of Upper Respiratory Tract Infections by Different Medical Practices, Including Homeopathy, and Consumption of Antibiotics in Primary Care: The EPI3 Cohort Study in France 2007–2008. *PLoS ONE* 9(3): e89990. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0089990>
- Hannula L, Puukka P, Asunmaa M, Mäkijärvi M. A pilot study of parents' experiences of reflexology treatment for infants with colic in Finland. *Scand J Caring Sci*. 2020 Dec;34(4):861-870. <https://doi.org/10.1111/scs.12790>. Epub 2019 Nov 20. PMID: 31747081; PMCID: PMC7754469.
- van der Heijden MJE, O'Flaherty LA, van Rosmalen J, de Vos S, McCulloch M, van Dijk M. Aromatherapy massage seems effective in critically ill children: an observational before-after study. *Paediatr Neonatal Pain*. 2022 Feb 7;4(2):61-68. <https://doi.org/10.1002/pne2.12073>. PMID: 35719220; PMCID: PMC9189908.
- Icke S, Genc R. Effect of Reflexology on Infantile Colic. *J Altern Complement Med*. 2018 Jun;24(6):584-588. <https://doi.org/10.1089/acm.2017.0315>. Epub 2018 Apr 20. PMID: 29676928.
- Jacobs J, Jonas WB, Jiménez-Pérez M, Crothers D. (2003) Homeopathy for childhood diarrhea: combined results and metaanalysis from three randomized, controlled clinical trials. *Pediatr Infect Dis J*. 2003 Mar;22(3):229-34. <https://doi.org/10.1097/01.inf.0000055096.25724.48>. PMID: 12634583.
- Koç, T., & Gözen, D. (2015). The Effect of Foot Reflexology on Acute Pain in Infants: A Randomized Controlled Trial. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 12(4), 251-258. <https://doi.org/10.1111/wvn.12099>
- Laengler, Spix, Seifert, Gottschling, Graf, Kaatsch 2008. Complementary and alternative treatment methods in children with cancer: A population-based retrospective survey on the prevalence of use in Germany DOI: 10.1016/j.ejca.2008.07.020 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18809313>

- Landgren, K., & Hallström, I. (2017). Effect of Minimal Acupuncture for Infantile Colic: A Multicentre, Three-Armed, Single-Blind, Randomised Controlled Trial (Acu-Col). *Acupuncture in Medicine*, 35(3), 171-179. <https://doi.org/10.1136/acupmed-2016-011208>. PMID: 28093383, PMCID: PMC5466913.
- Paknejad MS, Motaharifard MS, Barimani S, Kabiri P, Karimi M. Traditional, complementary and alternative medicine in children constipation: a systematic review. *Daru*. 2019 Dec;27(2):811-826. <https://doi.org/10.1007/s40199-019-00297-w>. Epub 2019 Nov 16. PMID: 31734825; PMCID: PMC6895286.
- Mora DC, Kristoffersen AE, Overvåg G, Jong MC, Mentink M, Liu J, Stub T. Safety of Complementary and Alternative Medicine (CAM) treatment among children and young adults who suffer from adverse effects of conventional cancer treatment: A systematic review. *Integr Cancer Ther*. 2022 Jan-Dec;21:15347354221105563. <https://doi.org/10.1177/15347354221105563>. PMID: 35726681; PMCID: PMC9218455.
- Securvita (2020) securvita-studie zur homöopathie: wirtschaftlich und. Krankenkasse 4 | 20. Saatavilla verkosta:
https://www.securvita.de/fileadmin/inhalt/dokumente/auszuege_SECURVITAL/202004/securvital_04_20_6-11.pdf sekä <https://www.krankenkassen-direkt.de/news/mitteilung/SECURVITA-Langzeitstudie-Homoeopathie-istwirtschaftlich-und-wirksam-2692040.html>. Suomenkielinen referaatti:
<https://www.luontaishoitoala.fi/tutkimus/homeopatia/kustannustehokkuus/>
- Trichard M, Chafferin G Nicoloyannis N (2005). Pharmacoeconomic comparison between homeopathic and antibiotic treatment strategies in recurrent acute rhinopharyngitis in children. *Homeopathy*, 94: Issue 1, January 2005, Pages 3–9. <https://doi.org/10.1016/j.homp.2004.11.021>
- Wang, C., Preisser, J., Chung, Y. et al. Complementary and alternative medicine use among children with mental health issues: results from the National Health Interview Survey. *BMC Complement Altern Med* 18, 241 (2018). <https://doi.org/10.1186/s12906-018-2307-5>
- Vos B, Rake JP, Vlioger A. Adverse events associated with pediatric complementary and alternative medicine in the Netherlands: a national surveillance study. *Eur J Pediatr*. 2021 Jul;180(7):2165-2171. <https://doi.org/10.1007/s00431-020-03899-8>. Epub 2021 Mar 1. PMID: 33649910.